

Dana 17. novembra 2019. godine, pozvali su me da govorim o temi »Žene u psihoanalizi« povodom međunarodnih dana Škole frejdovskog usmerenja [École de la Cause freudienne], pred skupom od 3500 psihoanalitičara u Kongresnoj dvorani u Parizu. Moje izlaganje je izazvalo potres. Kada sam upitao da li među prisutnima uopšte ima homoseksualnih, trans ili rodno nebinarnih psihoanalitičara/psihoanalitičarki, zavladao je mukla tišina ispresecana nekontrolisanim smehom. Kada sam zahtevao od psihoanalitičkih institucija da preuzmu odgovornost u pogledu aktuelne transformacije polne i rodne epistemologije, polovina sale se smejala, dok su neki urlali ili tražili da napustim dvoranu. Jedna žena je rekla, dovoljno glasno da je čujem sa govornice: »Ne treba ga puštati da govori, to je Hitler.« Druga polovina sale je zapljeskala. Organizatori su me opomenuli da sam prekoračio dodeljeno vreme, morao sam da požurim i preskočim neke delove, te sam na kraju uspeo da pročitam tek četvrtinu pripremljenog teksta.

U danima koji su usledili, došlo je do rascepa u psihoanalitičkim udruženjima. Frojdovska škola se podelila na dve suprotstavljene strane, *pro* i *contra*. Moje izlaganje, snimljeno na brzinu desetinama mobilnih telefona, postavljeno je na internet. Delovi teksta su prepisivani bez provere originala i potom prevedeni na španski, italijanski i engleski jezik, te objavljeni na internetu, bez imalo brige o tačnosti ili kvalitetu prevoda. Shodno tome, u Argentini, Kolumbiji, Nemačkoj, Španiji i Francuskoj u opticaju su različite i nepotpune verzije mog izlaganja. Ovo je prilika da, u cilju širenja rasprave, objavim integralni tekst, u onom obliku u kom sam želeo da ga predstavim okupljenim psihoanalitičarima.

Drage dame i draga gospodo iz Francuske psihoanalitičke škole, dame i gospodo iz Škole frejdrovskog usmerenja, a pitam se vredi li truda da pozdravim i sve one koji nisu ni dame ni gospoda, pošto sumnjam da među vama postoji neko ko bi zakonski i javno odbacio polnu razliku i bio prihvaćen kao punopravni psihoanalitičar. Ovde prevashodno mislim na trans ili nebinarnu osobu koju biste prihvatili kao stručnjaka nakon uspešnog okončanja procesa »prolaženja«, svojevrsnog ovlašćenja za posao analitičara. Ukoliko takva osoba ipak postoji, dozvolite da tom dragom mutantu smesta uputim najsrdačnije pozdrave.

Čast mi je da nastupim pred Akademijom kako bih vam izneo izveštaj o svom životu kao trans osobe.

Nisam siguran da li ću moći da vam ponudim podatke koje vi, dame i gospodo univerzitetski profesori i psihoanalitičari, ne poznajete iz prve ruke, budući da, poput mene, živite u režimu polne razlike. Prema tome, gotovo sve što bih mogao da vam saopštim možete da uvidite i sami, sa jedne ili druge strane granice između polova, premda sebe, verovatno, doživljavate kao prirodne muškarce ili žene, i premda vas takva pretpostavka sprečava da sa zdravom distancom razmotrite politički mehanizam u koji ste upisani. Oprostićete mi ako u priči koju ću vam ispričati ne uzimam zdravo za gotovo prirodno postojanje muškosti i ženskosti. Budite spokojni, nije potrebno da se odreknete svojih verovanja – jer to su zaista samo verovanja – da biste me saslušali. Razmotrite moje izlaganje, a zatim se vratite vašem »naturalizovanom« životu, ako možete.

Budući da se preda mnom nalazi 3500 psihoanalitičara i da se osećam pomalo usamljeno sa ove strane podijuma, dozvolite mi da sebe predstavim prizivajući u pomoć majstora svih preobražaja, Franca Kafku, najboljeg analitičara preteranosti koje se skrivaju iza zastora naučnog razuma i ludila, obuhvaćenih zajedničkim imenom mentalnog zdravlja.

Godine 1917, Franc Kafka piše »Ein Bericht für eine Akademie«, »Izveštaj jednoj akademiji«.¹ Narator ove priče je majmun koji se, nakon što je naučio ljudski jezik, pojavljuje pred najvećim naučnim i akademskim autoritetima da bi im objasnio svoj preobražaj u čoveka. Majmun, koji je rekao da se zove Crveni Pera, pripoveda kako je bio uhvaćen prilikom lovačke ekspedicije koju je organizovao cirkus Hagenbek, potom transportovan brodom u Evropu i odveden u cirkusku šatru, te kako je naposljetku uspeo da postane čovek. Crveni Pera priznaje da je morao da zaboravi svoj majmunski život da bi ovladao ljudskim jezikom i ušao u ondašnje evropsko društvo. Tako se i propio – ne bi li podneo taj zaborav i nasilnost ljudskog društva. Ali ono što je u monologu Crvenog Pere najzanimljivije jeste to što Kafka ne prikazuje proces njegove humanizacije kao istoriju emancipacije ili oslobađanja u odnosu na animalnost, nego pre kao kritiku kolonijalnog humanizma i njegovih antropoloških taksonomija. Po kazivanju majmuna, čim je bio uhvaćen, više nije imao izbora: ako nije želeo da skonča zatočen u kavezu, morao je da pređe u »kavez« ljudske subjektivnosti.

Poput Crvenog Pere koji je podnosio izveštaj učenim glavama svoga vremena, tako se i ja danas obraćam vama, akademskim psihoanalitičarima, iz svog »kaveza« trans osobe. Ja, telo koje medicinski i pravni diskurs obeležava kao »transseksualno«, okarakterisano u mnoštvu vaših psihoanalitičkih dijagnoza kao predmet »nemogućeg preobražaja«, osoba koju većina vaših teorija postavlja s one strane neuroze, na granicu psihoze ili čak u samu psihozu, onaj koji prema vašem mišljenju nije kadar da ispravno razreši Edipov kompleks ili je pak podle-gao zavisti zbog penisa. Pa eto, upravo s te pozicije mentalnog bolesnika na koju ste me postavili obraćam vam se kao očovečeni majmun nove ere. Ja sam to čudovište koje vam se obraća. Čudovište koje ste stvorili pomoću vaših diskursa i kliničkih

---

1 U Franc Kafka, *Celokupne pripovetke*, prev. Branimir Živojinović, Mono & Mañana press, Beograd 2003. – *prim. ur.*

praksi. Ja sam čudovište koje ustaje s kauča i progovara, ne kao pacijent već kao građanin, kao vaš monstrozni parnjak.

Ja, kao trans i nebinarno telo, kojem ni medicina, ni pravo, ni psihoanaliza, ni psihijatrija ne priznaju pravo da govori o sopstvenom stanju opremljen stručnim znanjem, niti mogućnost da proizvede neki diskurs ili oblik saznanja o samom sebi, ja sam, poput Crvenog Pere, naučio Frojdrov i Lakanov jezik, jezik kolonijalnog patrijarhata, vaš jezik, i ovde sam kako biste me saslušali.

Možda ćete se začuditi što sam se u svom obraćanju poslužio Kafkinom pričom, međutim, čini mi se da je ovaj skup bliži epohi tvorca *Metamorfoze* nego našoj. Vi 2019. godine organizujete skup da bi se razgovaralo o »ženama u psihoanalizi«, kao da još nismo izašli iz 1917, kao da pripadnice ovog posebnog tipa životinja koje nadmeno i odomaćeno nazivate »ženama« još nisu stekle puno priznanje kao politički subjekti, kao da su one dodatak ili napomena na dnu stranice, čudnovata i egzotična stvorenja o kojima s vremena na vreme treba razmišljati na skupovima ili povodom održavanja nekog okruglog stola. Trebalo je da organizujete razgovor o »heteroseksualnim belim buržujima u psihoanalizi«, jer se većina psihoanalitičkih tekstova i praksi vrti oko diskurzivne i političke moći ovog tipa životinje – nekropolitičke životinje² koju ste skloni da pobrkate sa »univerzalnim ljudskim bićem« i koja, svakako, sve do danas ostaje predmet centralnog iskazivanja u psihoanalitičkim diskursima i institucijama kolonijalne modernosti.

Uostalom, nemam bogzna šta da kažem o »ženama u psihoanalizi«, ako izuzmemo činjenicu da sam, kao i Crveni Pera, prebeglica. Nekad sam i ja bio »žena u psihoanalizi«. Na

---

2 Termin koji je skovao teoretičar postkolonijalizma i istoričar Ašil Mbembe, polazeći od Fukoovog pojma »tanatopolitika«. Ovaj termin označava oblik suvereniteta koji počiva na moći da se odluči o tome šta da živi i šta mora da umre. Nekropolitika je vladavina populacijama putem tehnika nasilja i smrti.